
بررسی فواید اجتماعی فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌های تهران

دکتر علی زارعی^۱

ص ص: ۲۷-۱۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۴/۱۴

تاریخ تصویب: ۱۳۹۱/۱۱/۱۸

چکیده

فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه رابطه مستقیم و مثبتی با رضایت دانشجویان دارد (تسیگیلیس و همکاران^۲). هدف از این پژوهش بررسی میزان فواید اجتماعی به دست آمده از شرکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها است. ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه استاندارد **دراپور و برنز**^۳ بوده که بر اساس اهداف پژوهش و در پنج حیطه: یکپارچگی دانشگاهی، اتحاد قابل اطمینان، فواید اجتماعی فردی، فواید اجتماعی فرهنگی و پیوستگی اجتماعی گروهی مورد استفاده قرار گرفت. جامعه آماری شامل: دانشجویان ۱۸-۲۳ سال رشته‌های هنر، علوم انسانی، مهندسی، و علوم پزشکی است که ۵۳۵ نفر از جامعه آماری به صورت تصادفی به عنوان نمونه آماری مورد مطالعه قرار گرفتند. این پژوهش به روش توصیفی و به شکل میدانی است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از آمار توصیفی به منظور محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی انجام گرفت و برای مقایسه میانگین گروه‌ها از آمار استنباطی تی استیودنت و تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد. یافته‌های پژوهش دلالت بر این دارد که بیشترین فواید اجتماعی در زمینه شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها به ترتیب در حیطه‌های فردی، پیوند اجتماعی گروهی، و فرهنگی به دست می‌آید. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که اختلاف معنی داری بین دانشجویان پسر و دختر شرکت کنندگان در مسابقه‌های رقابتی و تفریحی در زمینه فواید اجتماعی فوق برنامه ورزشی وجود دارد. اگرچه از نظر فواید اجتماعی بین دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی تفاوت معناداری دیده نشد، اما تحلیل یک سویه واریانس نشان داد که بین رشته و سال تحصیلی دانشجویان و فواید اجتماعی فوق برنامه ورزشی تفاوت معنی دار وجود دارد. آزمون تعقیبی توکی این تفاوت‌ها را بین دانشجویان سال اول و آخر و دانشجویان رشته تحصیلی مهندسی و علوم انسانی گزارش کرد. نتایج این پژوهش با نتایج به دست آمده از پژوهش‌های مشابه انجام شده در کشورهای آمریکا، کانادا و یونان مبنی بر بالا بودن فواید اجتماعی برای دانشجویان باتوجه به شرکت ایشان در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها همخوانی دارد.

واژه‌های کلیدی: فوق برنامه ورزشی، فواید اجتماعی، دانشگاه، و دانشجویان

مقدمه

فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی جزء مهمی از تجارب دانشجویی هستند، متخصصان از سال‌های پیش در زمینه منافع مثبتی که دانشجویان به دلیل شرکت کردن در فعالیت‌های فراغتی به دست آورده‌اند، تحقیق کرده‌اند و این منافع را مورد تأیید قرار داده‌اند. بوچالز^۱ (۱۹۹۳) معتقد است که بیشتر دانشجویان به دلیل تعامل با دیگر دانشجویان در این گونه فعالیت‌ها شرکت می‌کنند که این تعامل منجر به احساس تعلق آنها می‌شود. همچنانکه دانشجو این احساس تعلق را به دست می‌آورد، بیشتر جذب دانشگاه خود می‌شود.

از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی تفریحی است که دانشجویان احساس تعلق به دانشگاه پیدا می‌کنند و این احساس به افزایش موفقیت درسی ایشان می‌انجامد. دالگارن^۲ (۲۰۰۱) معتقد است، بیشتر دانشجویانی که در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی شرکت می‌کنند به دلیل تعامل با دیگر دانشجویان، ارتباطات اجتماعی خود را افزایش می‌دهند (۷). بیللی^۳ (۲۰۰۵) در تایید مطلب فوق بیان می‌کند که مشارکت بیشتر دانشجویان در این گونه برنامه‌ها می‌تواند به تکامل اجتماعی آنان بیانجامد که این امر باعث کاهش محرومیت اجتماعی دانشجویان در طول زندگی خواهد شد (۴). آستین^۴ (۱۹۹۹) معتقد است که مشارکت بیشتر دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی منجر به استانداردهای بیشتر درسی خواهد شد. او معتقد است که مقدار یادگیری دانشجو و تکامل فردی به دست آمده از مشارکت، ارتباط مستقیم دارد با مقدار و کیفیت انرژیی که دانشجو در این گونه فعالیت‌ها سرمایه‌گذاری کرده است (۳).

موضوع اوقات فراغت و پرکردن آن از دیرباز توجه جامعه‌شناسان و علمای تعلیم و تربیت را به خود مشغول کرده است. علمای تعلیم و تربیت هشدار می‌دهند که در صورت بی‌توجهی به چگونگی گذران اوقات فراغت، اختلال‌های جبران‌ناپذیری در رفتار، کردار و در نتیجه شخصیت

1- Bucholz

2- Dalgarn

3- Bailey

4- Astin

افراد پدیدار می‌شود و سبب کج روی‌ها و انحراف‌های اجتماعی می‌شود. در هر صورت نداشتن تدابیر اصولی در مورد اوقات فراغت بویژه در مورد دانشجویان، با بروز آسیب‌های گسترده و عظیمی جامعه را تهدید خواهد کرد.

بر اساس مطالعات؛ که یکی از مهمترین مکان‌ها برای مشارکت دانشجویان؛ مراکز تفریحی ورزشی دانشگاه است، اگرچه دانشجویان مکان‌های متفاوتی را در دانشگاه برای استفاده از اوقات فراغت خود برمی‌گزینند (۸).

بر اساس نتایج میلر، نولان، راینز، واستاتن^۱ (۲۰۰۸) دانشجویانی که در شکل‌های دانشجویی شرکت می‌کنند، تمایل بیشتری به مشارکت در فعالیت‌های ورزشی فوق برنامه دارند و این نشان می‌دهد که احساس وابستگی به گروه خاص باعث افزایش تمایل آنها نه تنها به آن گروه، بلکه به گروه‌های دیگر موجود در دانشگاه می‌شود (۱۵). هاینس و فورتمن^۲ (۲۰۰۸) اظهار می‌دارند که احساس وابستگی بیشتر دانشجویان، با احتمال بیشتر یادگیری همراه است (۱۰). سطوح آمادگی جسمانی دانشجویان می‌تواند به چهار عامل فردی، اجتماعی، عاطفی، و تکاملی وابسته باشد؛ بنابراین عوامل گوناگونی ممکن است به تمایل دانشجویان برای شرکت در این گونه فعالیت‌ها کمک کند. کیتینگ، و همکاران^۳ (۲۰۰۵) به این نتیجه رسیدند که عوامل اجتماعی باعث می‌شوند تا دانشجویان در موقعیت‌های گروه‌های ورزشی شرکت کنند. این موقعیت‌ها شامل؛ ورزش‌های تفریحی، کلاس‌های آمادگی جسمانی و دیگر برنامه‌ها با همکلاسی‌ها می‌شود (۱۴).

بر اساس نتایج میسرا و مککین^۴ (۲۰۰۰)، دانشجویانی که در زمان فراغت خود مطالعه می‌کنند، نسبت به دانشجویانی که از فراغت خود برای یادگیری موثر استفاده نمی‌کنند، تنش کمتری دارند، فواید عاطفی و اجتماعی چشمگیری به دست می‌آید (۱۶). در نتیجه مشارکت

1- Miller, Noland, Rayens, Staten

2- Haines, Fortman

3- Keating, *et al*

4- Misra, McKean

در فعالیتهای فوق برنامه آشکار است که شرکت در برنامه‌های پیشنهادی مراکز فوق برنامه دانشجویی می‌تواند منجر به افزایش اعتماد به نفس شود. دالگارن (۲۰۰۱) در تایید مطلب فوق بیان می‌کند که فواید زیادی از مشارکت در برنامه‌های فوق برنامه به دست می‌آید (۷). بنا به نظر دانز (۲۰۰۳) دانشجویانی که به طور مرتب از برنامه‌های پیشنهادی مرکز فوق برنامه استفاده می‌کنند، شادتر از دانشجویانی هستند که از این گونه برنامه‌ها استفاده نمی‌کنند (۸). بر خلاف این پژوهش فرامن^۱ (۲۰۰۵) پی برد که شرکت دانشجویان در برنامه‌های فوق برنامه لزوماً منجر به شادابی و توفیق نخواهد شد. او در پژوهش مشابهی دریافت دانشجویانی که در فعالیتهای فراغتی شرکت کرده اند، در مقایسه با دیگر دانشجویان تفاوت معنی داری نشان نداده‌اند (۹).

صفت مشخصه دیگری که در برنامه‌های فوق برنامه ورزشی نباید فراموش کرد؛ فراهم آوردن فرصتهای مناسب جهت برقراری ارتباط دانشجویان با یکدیگر است. برنامه‌های فوق برنامه ورزشی، شرایط مناسبی را برای تعامل دانشجویان با یکدیگر فراهم می‌کند که این تعامل می‌تواند به تکامل مهارتهای اجتماعی و تعلق به دانشگاه منتهی شود (۵).

تسیگیلیس، ماسمانیداس، و کاستلیوس^۲ (۲۰۰۹) در بررسی اثر بخشی برنامه‌های فوق برنامه و ارتباط آن با رضایت شرکت کنندگان به این نتیجه رسیدند که بین اثر بخشی برنامه‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها و رضایت شرکت کنندگان یک ارتباط مثبت وجود دارد (۱۸). آرتینگر و همکاران^۳ (۲۰۰۶) در پژوهشی که بر روی ۳۴۹ دانشجوی دوره کارشناسی دانشگاه‌های کانادا انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بیشترین مزایای اجتماعی در زمینه با شرکت در فعالیتهای فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها به ترتیب در حیطه‌های فردی، پیوستگی گروهی و فرهنگی به دست می‌آید (۲). هندرسون^۴ (۲۰۱۰)

1 - Frauman

2 - Tsigilis, Masmanidis, Koustelios

3 - Artinger, *et al*

4 - Henderson

در رساله کارشناسی ارشد خود با عنوان تاثیر شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه بر تعلقات اجتماعی و ماندن در دانشگاه متوجه شد که شرکت در این گونه فعالیت‌ها، رابطه مستقیم و مثبتی با افزایش توانایی تعامل با دیگر دانشجویان، خود سودمندی و مدیریت زمان دارد (۱۲). شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی نه تنها باعث تعامل با دیگر دانشجویان می‌شود، بلکه کمک می‌کند تا نسبت به ایشان تعهد بیشتری احساس کنند. او همچنین به این نتیجه رسید که شرکت در برنامه‌های ورزشی تفریحی دانشگاه رابطه مثبتی با ادامه تحصیل و افزایش حس مسئولیت دانشجویان دانشگاه دارد. با توجه به موارد ذکر شده، پژوهشگر در صدد است تا میزان فواید اجتماعی به دست آمده از شرکت دانشجویان دانشگاه‌های تهران را تعیین کند و سپس در یابد که آیا بین فواید اجتماعی به دست آمده بین دانشجویان دختر و پسر، خوابگاهی و غیرخوابگاهی و رشته‌های مختلف تفاوت معنی دار است؟ یا خیر

روش شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش را همه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های تهران که در رشته‌های فنی، علوم انسانی، هنر و علوم پزشکی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل بودند، تشکیل می‌دهند. نمونه پژوهش با توجه به جامعه آماری و براساس جدول مورگان ۵۳۵ نفر برآورد شد که به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند.

با توجه به اهداف پژوهش که ارزیابی تعیین میزان فواید اجتماعی فعالیت‌های فوق برنامه دانشجویان است، این پژوهش از نوع کاربردی و به روش توصیفی و به شکل میدانی با استفاده از پرسشنامه صورت پذیرفت.

جمع آوری اطلاعات با استفاده از پرسشنامه استاندارد (دراپور و برنز ۱۹۹۹) و بر اساس اهداف در پنج حیطه یکپارچگی دانشگاهی، اتحاد قابل اطمینان، فردی، فرهنگی و پیوستگی

گروهی انجام شد. مزایای یکپارچگی دانشگاهی با پرسش‌هایی در زمینه افزایش حس ارتباط دانشجویان و رضایت آنان از دانشگاه، افزایش حس مسئولیت در برابر دانشگاه و تعهد دانشجویان در مقابل آن قابل سنجیدن است. مزایای اجتماعی فردی نیز با پرسش‌هایی در مورد رشد توانایی‌های رهبری، بهبود اعتماد به نفس، احساس خود ارزشی و شادی مطلق و اینکه آیا پرداختن به ورزش‌های درون دانشگاهی می‌تواند باعث شود دانشجویان خودشان را بهتر بشناسند یا نه؟ سنجیده می‌شود. مزایای اجتماعی فرهنگی را با پرسش‌هایی همچون؛ توانایی کارکردن درون یک گروه متنوع، فهم بیشتر و تحمل فرهنگ‌های متفاوت و تمایل برای یادگیری آنها می‌توان ارزیابی کرد. مزایای پیوند اجتماعی گروه نیز با پرسش‌هایی همچون؛ بهبود ارتباط‌های اجتماعی، کاهش از خود بیگانگی اجتماعی، بهبود توانایی کارکردن درون یک گروه، افزایش پیوند و حمایت اجتماعی، پیوند با هم گروهی‌ها و بهبود توانایی دانشجویان برای تعامل اجتماعی، سنجیده می‌شود. اتحاد قابل اطمینان شامل؛ گسترش ارتباط‌های قابل اطمینان و مورد اعتماد با دیگران است و با پرسش‌هایی همچون؛ افزایش حس اعتماد و تعهد دانشجویان نسبت به همسالان خود معین می‌شود.

مقدار آلفای کرونباخ برای تعیین تجانس درونی مزایای اجتماعی فردی، فرهنگی، یکپارچگی دانشگاهی، پیوستگی اجتماعی گروهی و اتحاد قابل اطمینان به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۶، ۰/۸۵، ۰/۸۲ و ۰/۸۹ بود. اگر چه ضریب آلفای کرونباخ بر پایه ارتباط بین پاسخ‌های هر مقیاس ۰/۸۸ به دست آمد.

روش‌های آماری برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی به منظور محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی - نمودارها و برای مقایسه میانگین‌ها از آمار استنباطی تی استیودنت در گروه‌های مستقل و تحلیل واریانس یکطرفه و از آزمون تعقیبی توکی جهت یافتن محل اختلاف معنی دار استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

تعداد ۵۱۵ نفر دانشجوی پرسشنامه را به طور کامل پر کردند که از این تعداد ۳۱۰ نفر (۶۰/۲٪) پسر و ۲۰۵ نفر (۳۹/۸٪) دختر بودند. ۷۰ نفر (۱۳/۶٪) از پاسخ دهندگان ۱۸ سال، ۱۰۵ نفر (۲۰/۴٪) ۱۹ سال، ۱۱۵ نفر (۳،۲۲٪) ۲۰ سال، ۹۵ نفر (۲۱٪) ۲۱ سال، ۶۰ نفر (۱۱/۷٪) ۲۲ سال، و ۷۰ نفر (۱۳/۶٪) ۲۳ سال و بالاتر سن داشتند. ۹۰ نفر (۱۷/۵٪) از دانشجویان در سال اول، ۱۷۵ نفر (۳۴٪) در سال دوم، ۱۱۰ نفر (۲۱/۴٪) در سال سوم، و ۱۴۰ نفر (۲۷/۲٪) در سال چهارم مشغول به تحصیل بودند (جدول ۱).

جدول ۱- توصیف مشخصات جمعیت شناختی نمونه آماری

متغیر	تعداد	درصد
محل سکونت		
خوابگاه	۲۱۵	۴۱/۷٪
غیر خوابگاه	۳۰۰	۵۸/۳٪
نوع مسابقه ها		
رقابتی	۱۸۵	۳۵/۹٪
تفریحی	۳۳۰	۶۴/۱٪

جدول ۲- میانگین و انحراف استاندارد مزایای اجتماعی

انحراف استاندارد	میانگین	مزایای اجتماعی
مزایای فردی		
۰/۷۷۶	۳/۶۳	توانایی های رهبری را بهبود می بخشد.
۰/۸۵۶	۳/۴۴	اجازه نمی دهد تا خودم را بهتر بشناسم.
۰/۸۲۶	۴/۰۸	شادی و نشاط را بهبود می بخشد.
۰/۹۵۷	۳/۹۱	اعتماد به نفس را بهبود نمی بخشد.
۰/۷۸۴	۳/۷۸	احساس عزت نفس را افزایش می دهد.
مزایای فرهنگی		
۰/۷۶۹	۳/۸۵	توانایی کار کردن با یک گروه نامتجانس را بهبود می بخشد.
۰/۸۳۷	۳/۱۹	درک فرهنگ های مختلف را بهبود می بخشد
۰/۸۲۱	۲/۹۲	تمایل به یادگیری فرهنگ های گوناگون را افزایش نمی دهد.
۰/۹۱۵	۳/۱۶	باعث افزایش تحمل کردن فرهنگ های گوناگون نمی شود.
یکپارچگی دانشگاهی		
۰/۸۹۴	۳/۶۲	احساس تعلق به دانشگاه را بهبود نمی بخشد.
۰/۸۲۱	۳/۹۲	باعث افزایش رضایت مندی از تجربه های دانشگاهی نمی شود.
۰/۸۹۲	۳/۱۰	احساس مسئولیت نسبت به دانشگاه را بهبود می بخشد.
۰/۹۳۳	۳/۴۵	تمایل ورود به انجمن های دانشجویی را افزایش می دهد.
پیوستگی گروهی		
۰/۸۶۹	۴/۱۰	انزوای اجتماعی را کاهش می دهد.
۰/۷۰۳	۴/۱۴	روابط اجتماعی را بهبود می بخشد.
۰/۸۰۴	۴/۱۱	توانایی کار کردن درون تیمی را بهبود نمی بخشد.
۰/۸۵۶	۳/۸۷	حمایت اجتماعی را اضافه نمی کند.
۰/۸۵۷	۳/۹۴	توانایی تعامل اجتماعی را بهبود نمی بخشد.
۰/۸۶۳	۴/۱۱	نسبت به دوستان ورزشی خود تعلق بیشتری پیدا می کنم.
اتحاد قابل اطمینان		
۰/۷۱۸	۳/۶۶	احساس اعتماد کردن به هم دانشگاهی ها را افزایش نمی دهد.
۰/۷۲۱	۳/۸۴	تعهد نسبت به هم دانشگاهی ها را افزایش نمی دهد.
۰/۹۴۱	۳/۹	تمایل به انجام دادن کار با بالاترین پتانسیل را افزایش می دهد.
۰/۹۷	۳/۶۶	آگاهی از مدیریت زمان را افزایش می دهد.

نتایج نشان داد که دانشجویان بیشتر از پیوند اجتماعی گروهی (میانگین = ۲۴/۹ از ۳۰، انحراف معیار = ۳/۲۳) و مزایای اجتماعی فردی (میانگین = ۱۸/۸۶ از کل ۲۵، انحراف معیار = ۲/۹۳) و کمتر از مزایای فرهنگی (میانگین = ۱۳/۱۳ از کل ۲۰، انحراف معیار = ۲/۳۹) بهره

مند شدند (جدول ۲).

آزمون تی مستقل مورد استفاده قرار گرفت تا تعیین کند که آیا بین دختران و پسران، دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی، دانشجویانی که در لیگ‌های رقابتی و آنهایی که در لیگ‌های تفریحی شرکت می‌کنند، تفاوت‌های معنی دار وجود دارد یا نه؟ نتایج نخستین آزمون تی نشان داد که در حیطه‌های فردی، یکپارچگی دانشگاهی و اتحاد قابل اطمینان بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی دار وجود دارد. در هر سه حیطه دانشجویان پسر مزایای بیشتری را گزارش کرده بودند (جدول ۳). دومین آزمون تی نشان داد که بین دانشجویان شرکت کننده در مسابقه‌های رقابتی و تفریحی در حیطه‌های فرهنگی، یکپارچگی دانشگاهی و اتحاد قابل اطمینان تفاوت معنی دار وجود دارد. در هر یک از ابعاد فوق دانشجویان شرکت کننده در مسابقه‌های رقابتی مزایای بیشتری را گزارش کرده بودند (جدول ۳). نتایج نشان می‌دهد که دانشجویان مستقر در خوابگاه نسبت به دانشجویان غیر خوابگاهی از مزایای اجتماعی بیشتری بهره مند می‌شوند، اگر چه این تفاوت در هیچ یک از حیطه‌ها معنی دار نبود.

تحلیل یک سویه واریانس (ANOVA) به کار گرفته شد تا تعیین کند که آیا تفاوت‌های معنی دار در مزایای اجتماعی به دست آمده شرکت کنندگان بر حسب سال و رشته تحصیلی پاسخ دهندگان وجود دارد یا نه؟ نخستین تحلیل واریانس نشان داد که تفاوت معنی داری در ابعاد فردی، یکپارچگی دانشگاهی، پیوند گروهی اجتماعی بین دانشجویان سال‌های مختلف وجود دارد. آزمون تعقیبی توکی نشان داد که این تفاوت بین دانشجویان سال اول و چهارم است. دانشجویان سال اول مزایای بیشتری را در ابعاد فوق گزارش کرده بودند (جدول ۴).

جدول ۳- تفاوت‌های گروهی در فواید اجتماعی براساس جنسیت و نوع مسابقه ها

میانگین		T به دست آمده	درجه آزادی	جنسیت
دختران	پسران			
۱۹/۶۳	۱۸/۳۵	۴/۹۴۴	۵۱۳	فواید اجتماعی فردی
۱۳/۴۸	۱۲/۹	۲/۷۳۳	۵۱۳	فرهنگی
۱۴/۹	۱۳/۵۸	۶/۳۶۱	۵۱۳	یکپارچگی دانشگاهی
۲۵/۲۶	۲۲/۶۵	۵/۱۶۱	۵۱۳	پیوند گروه های اجتماعی
۱۵/۴۱	۱۴/۸۵	۲/۶۹۱	۵۱۳	اتحاد قابل اطمینان
تفریحی	رقابتی			نوع مسابقه ها
۱۲/۸۳	۱۳/۶۷	۳/۸۷	۵۱۳	فواید فرهنگی
۱۴/۷۷	۱۵/۶۲	۴/۰۳	۵۱۳	اتحاد قابل اطمینان
غیر خوابگاه	خوابگاه			محل سکونت
۱۴/۷۶	۱۵/۵۱	۳/۶۲	۵۱۳	اتحاد قابل اطمینان
۲۳/۶۵	۲۵/۲	۵/۰۱	۵۱۳	پیوند گروه های اجتماعی

آزمون تحلیل واریانس دوم نشان داد که بین رشته تحصیلی و ابعاد پیوند گروه اجتماعی و اتحاد قابل اطمینان تفاوت معنی داری وجود دارد. آزمون تعقیبی توکی (Tukey's) مشخص کرد که این تفاوت بین دانشجویان مهندسی و علوم انسانی است. دانشجویان رشته تحصیلی مهندسی در ابعاد فوق مزایای بیشتری را گزارش کرده بودند (جدول ۴).

جدول ۴- تفاوت‌های گروهی در فواید اجتماعی براساس سال و رشته تحصیلی

میانگین		F به دست آمده		درجه آزادی	سال تحصیلی
سال چهارم	سال سوم	سال دوم	سال اول		
۱۳/۱۷	۱۲/۴	۱۳/۵۴	۱۳/۵۴	۵/۱۸	۳
۲۵/۰۷	۲۳/۷۲	۲۴/۲۲	۲۳/۹۴	۳/۵۳	۳
۱۵/۴۲	۱۴/۷۲	۱۵/۲	۱۴/۷۲	۲/۷۸	۳

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام دادن این پژوهش، بررسی میزان فواید اجتماعی به دست آمده از شرکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌ها در پنج حیطة یکپارچگی دانشگاهی،

اتحاد قابل اطمینان، فردی، فرهنگی و پیوستگی گروهی بود. نتایج به دست آمده در این پژوهش نشان داد که دانشجویان استفاده کننده از فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی آمادگی بیشتری برای برقراری تعامل با گروه‌های غیر متجانس دارند. این یافته، فرضیه مشارکت آستین را تایید می‌کند. آستین در این فرضیه می‌گوید که هر چه دانشجویان در این گونه فعالیت‌ها، بیشتر شرکت کنند، از مزایای بیشتری بهره مند می‌شوند.

نتایج این پژوهش همچنین نشان داد که دانشجویان احساس تعلق بیشتری را پس از شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه گزارش کرده اند. این یافته با یافته بلچ، میبل، و مس (۲۰۰۰) و حجت خواه (۱۳۸۹) همخوانی دارد. آنها پی بردند که داشتن احساس تعلق ماندگاری دانشجو را در دانشگاه افزایش می‌دهد. در حقیقت، احساس تعلق به دست آمده از شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی است که باعث می‌شود تا دانشجو در دانشگاه خود بماند و به تحصیل خود ادامه دهد (۱،۵).

شرکت در برنامه‌های ورزشی تفریحی دانشگاه ممکن است منجر به تعلقات اجتماعی دانشجو به دانشگاه نیز شود بر اساس شواهد آرتینگر و همکاران (۲۰۰۶) زمانی که دانشجویان به دانشگاه خود احساس تعلق پیدا کنند، احتمال بیشتری دارد که در دیگر فعالیت‌های درون دانشگاهی نیز شرکت جویند که این باعث افزایش احساس یکپارچگی به دانشگاه می‌شود (۲). این عوامل ممکن است توان بهبود ویژگی‌های فردی و همچنین قدرت تعامل با دیگران را افزایش دهد. هر یک از این عوامل زمانی که دانشجو برای ادامه تحصیل دانشگاه را مورد نظر قرار می‌دهد مهم می‌شوند. مزایای اجتماعی فردی در نظر گرفته شده در این پژوهش با جنبه‌های تعلقات اجتماعی و یکپارچگی دانشگاهی و ادامه تحصیل ارتباط مستقیم دارد (۱۳). افزایش توانایی تعامل با افراد جدید نه تنها روی خود سودمندی دانشجو تاثیر می‌گذارد، بلکه باعث می‌شود که دانشجویان به مراکز ورزشی تفریحی و خود دانشگاه تعلق بیشتری پیدا کنند. این پژوهش نشان داد که دانشجویان شرکت کننده در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی

میزان بالایی از افزایش قدرت رهبری را گزارش کرده اند که این احساس قدرت رهبری بالا، می‌تواند به قابلیت دانشجو برای شرکت در فعالیت‌های بیشتر در دانشگاه کمک کند. بهبود توانایی مدیریت زمان دانشجو نه تنها به یکپارچگی دانشگاهی کمک می‌کند، بلکه باعث موفقیت درسی او نیز می‌شود (۱۳). در حقیقت استفاده بهینه از زمان و موفقیت درسی عامل مهمی برای ادامه تحصیل در دانشگاه به شمار می‌آید. اگر دانشجویی احساس کند که برنامه‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه وسیله‌ای برای تعامل با دیگر دانشجویان است، احتمال اینکه در این گونه فعالیت‌ها با دوستان خود شرکت کند، زیاد است. احساس تعلق به دانشگاه ممکن است با کیفیت و کمیت دوستی‌هایی که به خاطر شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه به دست می‌آورد، ارتباط یابد. پیوستگی اجتماعی گروهی به دست آمده نیز به تعهد دانشجو نسبت به همکلاسی‌هایش کمک می‌کند. ارتباط بین این عوامل بر اهمیت فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی درون دانشگاهی دلالت دارد.

بهبود مزایای اجتماعی فردی و یکپارچگی دانشگاهی به طور مستقیم یا غیر مستقیم به احتمال ماندن در دانشگاه و ادامه تحصیل کمک می‌کند. اگر دانشجو نتواند دوستان مناسبی پیدا کند، احتمال ماندن او در دانشگاه و ادامه تحصیل خیلی کم خواهد شد؛ به علاوه اگر دانشجو توانایی مدیریت زمان به طور موثر را نداشته باشد، از زندگی دانشگاهی و ادامه تحصیل صرفنظر خواهد کرد. به خاطر این دلایل است که مدیران دانشگاه‌ها بایستی پژوهش‌های بسیاری در مورد تاثیر شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی انجام دهند، زیرا تلاش مدیران همیشه بر این اصل استوار است تا دانشجویان را در شرایط تحصیل نگه دارند.

پژوهش‌های بسیاری نشان داده شده اند که بین شرکت در فعالیت‌های ورزشی و بهبود زندگی دانشجویی ارتباط معنی داری وجود دارد. میلر و همکاران (۲۰۰۸) استفاده از این گونه فعالیت‌ها را برابر با بهبود مهارت‌های اجتماعی، یکپارچگی دانشگاهی و درجات بالا تداوم تحصیل

دانسته‌اند (۱۵). تینتو (۱۹۹۳) اظهار کرده است که تعهد به اینگونه فعالیت‌ها تعهد دانشجویان به دانشگاه را افزایش می‌دهد (۱۷). هال (۲۰۰۶) همچنین پی برد که رضایت دانشجویان تاثیر زیادی بر ادامه تحصیل ایشان دارد (۱۱). نتایج این پژوهش نشان داد که دانشجویان میزان بالایی از عزت نفس را گزارش کرده‌اند. کولینز و همکاران (۲۰۰۱) به این نتیجه رسیدند که عزت نفس مورد نیاز برای ادامه تحصیل در دانشگاه اغلب از برنامه‌های ورزشی تفریحی به دست می‌آید (۶). وید (۱۹۹۱) معتقد است که احساس تعلق دانشجویان به دانشگاه بخش بحرانی فرایند ماندن در آن دانشگاه است (۱۹). نتایج این پژوهش نشان داد که دانشجویان شرکت کننده در فعالیت‌های ورزشی دانشگاه مزایای یکپارچگی دانشگاهی بالایی را گزارش کرده‌اند. بر این باور است که دانشجویانی که در این نوع فعالیت‌ها شرکت کرده‌اند، این احساس تعلق را از تعامل با دیگر دانشجویان به دست آورده‌اند (۱۵). تینتو (۱۹۹۳) نه تنها اهمیت جنبه‌های درسی و اجتماعی زندگی دانشجویان را شناسایی کرد، بلکه نشان داد که چطور این عوامل احساس تعلق یا تعهد به دانشگاه را به وجود می‌آورند که این احساس تعهد، آرمان‌های دانشجویان را برای تداوم در آن دانشگاه افزایش می‌دهد (۱۷).

فرضیه مشارکت آستین (۱۹۹۹) اظهار می‌دارد که محیط دانشجویان می‌تواند تاثیر زیادی بر رشد و تکامل او بگذارد. این پژوهش نشان داد که دانشجویان شرکت کننده در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی میزان بالایی از مزایای اجتماعی فردی را گزارش کرده‌اند که این یافته از نظریه آستین حمایت می‌کند (۳). در دانشجویان با شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی، مجبور به انجام دادن فعالیت‌های حرکتی و فعال هستند. چهارچوب نظری ادغام تینتو (۱۷) اظهار می‌دارد که آرمان دانشجویان در تداوم زندگی دانشجویی، مستقیماً با احساس بالایی از تعهد به دانشگاه ارتباط دارد. این پژوهش نشان داد که آزمودنی‌ها احتمالاً به دانشگاه احساس تعهد

1- Tinto

2- Hall

3- Collins, *et al*

4- Wade

کامل دارند. دانشجویانی که در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی سرمایه گذاری می‌کنند، به احتمال بسیار زیاد در دانشگاه خود ادامه تحصیل می‌دهند. دانز (۲۰۰۳) (۸) معتقد است که مراکز تفریحی ورزشی یکی از مهمترین اماکن مشارکتی دانشجویان در دانشگاه به شمار می‌آید. نتایج این پژوهش تاییدی بر مطلب فوق است که این نوع برای مسئولان دانشگاه‌ها می‌تواند حائز اهمیت باشد. نتایج این پژوهش همچنین نشان داد که آزمودنی‌ها سرشار از احساس تعهد و اعتماد به هم دانشگاهی خود بوده‌اند. وید (۱۹۹۱) اطلاعاتی به دست آورد مبنی بر اینکه احتمال بیشتری وجود دارند که دانشجویان با آرمان‌های زیاد برای پیوستگی اجتماعی که در فعالیت‌های گوناگون موجود در دانشگاه شرکت کنند (۱۹). دانشجویان هر چقدر بیشتر درگیر فعالیت‌های درون دانشگاهی شوند، احتمال اینکه به ادامه تحصیل بپردازند و موفق شوند بیشتر است. نتایج این پژوهش از نظریه فوق حمایت می‌کند.

نتایج به دست آمده برای متخصصان ورزش‌های فوق برنامه به معنی حمایت از این عقیده است که شرکت در این گونه فعالیت‌ها، در واقع از نظر آموزشی هدفمند است؛ به تعبیری، بازده شرکت در فعالیت‌ها مستقیماً با اهداف آموزشی مرتبط است. از طرفی دیگر؛ درک صحیح از فوائد اجتماعی به دست آمده از شرکت دانشجویان در فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه (نتایج به دست آمده) مسئولان را به حمایت بیشتر از برنامه‌های فوق برنامه دانشگاه تشویق میکند و به واسطه وابستگی شدید مالی که این بخش دارد، این حمایت ضروری است.

منابع

- ۱-حجت خواه، الهام: (۱۳۸۹). بررسی مزایای اجتماعی ورزش‌های فوق برنامه دانشجویان دانشگاه‌های ارومیه. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
- 2-Artinger, L., Clapham, L., Hunt, C., Meigs, M., Milord, N., Sampson, B., & Forrester, S.A.(2006).The social benefits of intramural sports.NASPA Journal, 43(1), 69-86.
- 3-Astin, A.W. (1999). Student involvement: A developmental theory for higher education.Journal of College Student Development, 40(5), 518-529.
- 4-Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. Educational Review, 57(1), 71-90.
- 5-Belch, H.A., Gebel, M., & Maas, G.M. (2001).Relationship between student recreation complex use, academic performance, and persistence of first-time freshmen. NASPA Journal, 38(2), 254-268.
- 6-Collins, J.R., Valerius, L., King, T.C., & Graham, A.P. (2001). The relationship between college students' self-esteem and the frequency and importance of their participation in recreational activities. NIRSA Journal, 25(2), 38-47.
- 7-Dalgarn, M.K. (2001).The role of the campus recreation center in creating a community.NIRSA Journal, 25(2), 66-72.
- 8-Downs, P.E. (2003). Value of recreational sports on college campuses. Recreational Sports Journal, 27(1), 9-64.
- 9-Frauman, E. (2005). Differences between participants and non-participants of campus recreation offerings across demographic variables and perceptions of the college experience. Recreational Sports Journal, 29(2), 156-165.
- 10-Haines, D.J., &Fortman, T. (2008). The college recreational sports learning

نشریه علمی - پژوهشی، فصلنامه علوم ورزش / سال پنجم، شماره یازدهم، بهار و تابستان ۱۳۹۱
environment.Recreational Sports Journal, 32(1), 52-61.

11-Hall, D.A. (2006).Participation in a campus recreation program and its effect on student retention.Recreational Sports Journal, 30(1), 40-45.

12-Henderson,B.C.MS. (2010). The Impact of Students Recreation Centers on Social Belonging and Retention.

13-Huesman, R.L., Brown, A.K., Lee, G., Kellogg, J.P., & Radcliffe, P.M. (2009). Gym bags and mortarboards: Is use of campus recreation facilities related to student success? NASPA Journal, 46(1), 50-71.

14-Keating, X., Guan, J., Pinero, J., & Bridges, D. (2005). A meta-analysis of college students' physical activity behaviors. Journal of American College Health, 54(2),116-124.

15-Miller, K.H., Noland, M., Rayens, M.K., & Staten, R. (2008). Characteristics of users and nonusers of campus recreation center.Recreational Sports Journal, 32(2), 87-96.

16-Misra, R., & McKean, M. (2000).College students' academic stress and its relation to their anxiety, time management, and leisure satisfaction.American Journal of Health Studies, 16(1), 41-48.

17-Tinto, V. (1993).Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition (2nd ed.). Chicago: The University of Chicago Press.

18-Tsigilis, N., Masmanidis, T., &Koustelios, A. (2009). University students' satisfaction and effectiveness of campus recreation programs. Recreational Sports Journal, 33(1), 65-77.

19-Wade, B.K. (1991, April).A profile of the real world of undergraduate students and how they spend their discretionary time.Paper presented at the Annual Meeting

بررسی فواید اجتماعی فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌های تهران ©
of the American Educational Research Association (Chicago, IL). (ERIC Document
Reproduction Service No.ED 333 776).